

Özel Eğitim Gündemi

Bu Sayıda

**Özel Eğitim Hakkında
Salamanca Bildirisi**

Haberler

Kitap Önerisi

Araştırma Önerisi

Bölümden Yayınlarımız

Özel Eğitim Hakkında Salamanca Bildirisi

Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde önemli bir kilometre taşı olarak kabul edilen Salamanca Bildirisi'nin ilan edilmesinin üzerinden tam 30 yıl geçti. Bu bildiri ve beraberinde yayınlanan eylem çerçevesi, ulusal ve uluslararası düzeyde hazırlanan kılavuzlar, özel gereksinimli bireylerin eğitimi için dünya çapında bir fikir birliğini temsil etmektedir. Bu bildiri, özel gereksinimli bireylerin eğitim gereksinimlerinin tam anlamda karşılanabilmesi adına kaynaştırma (mainstreaming) uygulamalarından bütünleştirme (inclusion) uygulamalarına geçişin sağlanması gerektiğinin ilk uluslararası kabulüdür. Buna istinaden, bu yazıda özel eğitim ve özel gereksinimli bireylerin eğitimi konusunda önemli bir belge olan ve ilan edilmesinin üzerinden tam 30 yıl geçen Salamanca Bildirisi'nin ilanı, genel hükümleri ve eylem çerçevesi genel hatlarıyla ele alınmıştır.

devamı s.2

Özel Eğitim Hakkında Salamanca Bildirisi

1994 yılında İspanya'nın Salamanca kentinde 92 hükümet ve 25 uluslararası kuruluşu temsil eden 300'den fazla katılımcı, kapsayıcı eğitim yaklaşımını teşvik etmek için gereken temel politika değişikliklerini ele almak ve Herkes İçin Eğitim hedefini ilerletmek için bir araya gelmişlerdir. Temel amaç, okulların tüm çocuklara, özellikle de özel eğitim gereksinimleri olan çocuklara gerekli hizmetleri sağlamasıdır. İspanya Hükümeti tarafından UNESCO işbirliğiyle düzenlenen Konferansa, Birleşmiş Milletler ve Uzmanlık Kuruluşları, diğer uluslararası hükümet kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve bağışçı kuruluşların temsilcilerinin yanı sıra üst düzey eğitim yetkilileri, yöneticileri, politika yapıcılarını ve uzmanları katılmışlardır.

Konferansta özel eğitime yönelik ilkeler, politikalar, uygulamalar ve faaliyetlere ilişkin Salamanca Bildirisi kabul edilmiştir. Bu bildiriye kapsayıcılık kavramından yola çıkılarak "herkes için okul" görüşü benimsenmiş ve tüm bireyleri kapsayan, farklılıkları kabul eden, öğrenmeyi her yönüyle destekleyen ve bireyin gereksinimlerine odaklanan kurumlar oluşturmanın gerekliliği vurgulanmıştır.

Salamanca Bildirisi İlanı

*1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde güvence altına alınan herkesin eğitim hakkını yeniden teyit ederek ve Uluslararası Eğitim Topluluğu'nun Herkes için Eğitim Konferansında (1990) bireysel farklılıklara bakılmaksızın herkesin eğitim hakkını güvence altına alma taahhüdünü yenileyerek,

*Devletlere, engelli kişilerin eğitiminin eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olması gerektiğini vurgulayan 1993 tarihli Birleşmiş Milletler Engelli Bireyler için Fırsat Eşitliği Standart Kuralları'nda yer alan çeşitli Birleşmiş Milletler bildirelerini hatırlatarak,

*Hükümetlerin, savunucu grupların, toplumun ve ebeveynlerin ve özellikle engelli bireyler için kurulan örgütlerin, özel gereksinimli bireylerin çoğunluğunun eğitime erişimini iyileştirme çabalarına artan katılımından duyulan memnuniyeti ve bu katılımın kanıtı olarak, Dünya Konferansına çok sayıda hükümet, uzman kuruluş ve hükümetlerarası örgütün üst düzey temsilcilerinin aktif katılımını kabul ederek,

*92 hükümet ve 25 uluslararası kuruluşu temsil eden Özel Eğitim Dünya Konferansı delegeleri olarak, 7-10 Haziran 1994 tarihleri arasında İspanya'nın Salamanca kentinde bir araya gelerek, Herkes İçin Eğitim'e olan bağlılığımızı yeniden teyit ederek Salamanca bildirisi ilan edilmiştir.

devamı s.4

Salamanca Bildirisi Hükümleri

1) Özel eğitim gereksinimi olan bireylerin genel eğitim sistemi içinde eğitim sağlamanın önemi ve gerekliliği kabul edilmiştir. Ayrıca hükümetlerin ve kuruluşların bildiri esaslarına uygun olarak harekete geçebilmeleri için Özel Eğitim Eylem Çerçevesi onaylanmıştır.

2) Her çocuğun eğitim alma hakkı vardır ve kabul edilebilir bir öğrenme düzeyine ulaşma ve bunu sürdürme fırsatı verilmelidir. Her çocuğun kendine özgü özellikleri, ilgi alanları, yetenekleri ve öğrenme gereksinimleri vardır. Eğitim sistemleri bu özelliklerin ve gereksinimlerin çeşitliliğini dikkate alınarak tasarlanmalı ve tasarlanan eğitim programlarına uygun şekilde genel okullara erişimleri sağlanmalıdır.

3) Eğitim sistemlerine, bireysel farklılıklar veya zorluklardan bağımsız olarak tüm çocukları kapsayacak şekilde iyileştirmek için en yüksek politika ve bütçe önceliğinin verilmesi esastır. Kapsayıcı eğitim ilkesini yasa veya politika olarak benimsemek, kapsayıcı okullar konusunda deneyimli olan ülkelerle işbirliğini artırmak, projeler geliştirmek ve değişimleri teşvik etmek esastır.

4) Uluslararası işbirliği programları ve uluslararası fon kuruluşları olan hükümetler, özellikle Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı'nın sponsorları, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Dünya Bankası: -özel gereksinimli bireylerin eğitiminin çeşitli forumlarda herkes için eğitimle ilgili her tartışmanın bir parçası olmasını sağlamak, özel eğitim gereksinimlerinin sağlanması konusunda öğretmen eğitimini geliştirmeye ilgili konularda kurum ve kuruluşları harekete geçirmek, akademisyenleri bu konuda araştırma yapmaya ve gerekli işbirliğini sağlamaya teşvik etmek gibi konularda görevlendirilmiştir.

5) Son olarak, konferansı düzenledikleri için İspanya Hükümetiyle UNESCO'ya olan teşekkürlerini iletmiş; onları bu bildiriye ve ekli faaliyet çerçevesini dünya toplumunun dikkatine sunmak amacıyla, önemli toplantılarda her türlü gayreti göstermeye davet etmişlerdir.

devamı s.5

Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitimi için Eylem Planı Çerçevesi

Eylem Planı Çerçevesinin misyonu, hükümetlerin, uluslararası kuruluşların, ulusal yardım kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer kuruluşların Özel Eğitim İlkeleri, Politikaları ve Uygulamalarına ilişkin Salamanca Bildirgesi'ni uygulamaya yönelik politikalarını bilgilendirmek ve çabalarına rehberlik etmektir. Katılımcı ülkelerin ulusal deneyimleri de dahil olmak üzere, ağırlıklı olarak Birleşmiş Milletler sisteminin ve diğer hükümetlerarası kuruluşların kararlarından, tavsiyelerinden ve yayınlarından, özellikle de engelli kişiler için eşit fırsatlara ilişkin standart kurallardan yararlanılacaktır.

Her çocuğun eğitim hakkı İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde beyan edilmiş ve Herkes İçin Eğitim Evrensel Bildirgesi'nde de güçlü bir şekilde teyit edilmiştir. Tüm engelli bireyler, eğitim gereksinimlerini ifade etme hakkına sahiptir. Ebeveynlerin, çocuklarının gereksinimlerine, özelliklerine ve ilgilerine en uygun eğitim türünü tartışma konusunda doğal hakları vardır.

Bu çerçevenin yol gösterici ilkesi, okulların fiziksel, zihinsel, sosyal, duygusal, dilsel veya diğer özelliklerine bakılmaksızın tüm çocukları kapsayıcı olması gerektiğidir.

Bu Eylem Çerçevesi aşağıdaki bölümleri içermektedir:

I. Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde yeni düşünceler

II. Ulusal düzeyde eylem için kılavuzlar

A. Politika ve organizasyon

B. Okul faktörleri

C. Eğitim personelinin işe alınması ve eğitimi

D. Harici destek hizmetleri

E. Öncelikli alanlar

F. Topluluk perspektifleri

G. Kaynak gereksinimleri

III. Bölgesel ve uluslararası düzeyde eylem için kılavuzlar.

devamı s.6

I. Özel gereksinimli bireylerin eğitiminde yeni düşünceler

Birçok ülkenin deneyimi, özel gereksinimli çocukların ve gençlerin kapsanmasının en iyi şekilde toplumdaki tüm çocuklara hizmet veren kapsayıcı okullarda sağlanacağını göstermektedir. Bu bağlamda, özel gereksinimli kişiler daha yüksek düzeyde eğitimsel gelişim ve sosyal içerme/kapsayıcılık elde edebilirler. Kapsayıcı okullar fırsat eşitliğine ve tam katılıma izin veren bir ortam sağlar, ancak yalnızca öğretmenlerin ve personelin değil aynı zamanda akranların, ebeveynlerin ve gönüllülerin de başarılı işbirliğini gerektirir.

Kapsayıcı eğitimin temel amacı, tüm çocukların, zorlukları ve farklılıkları ne olursa olsun, mümkün olan her fırsatta birlikte öğrenmeleridir. Kapsayıcı okullar, öğrencilerinin farklı gereksinimlerine yanıt verir, öğrenme stillerini, hızlarını içerir ve uygun müfredat, organizasyonel düzenlemeler, öğretim stratejileri ve kaynak kullanımı ve topluluk çalışması yoluyla herkese nitelikli eğitim sağlamaktır. Destek ve hizmetler her okulun ihtiyaçlarına göre uyarlanmalıdır.

II. Ulusal düzeyde eylem için kılavuzlar

Kapsayıcı eğitim ve toplumun iyileşmesi, özel gereksinimli bireylere hizmet etmeye yönelik destekleyici ve işbirlikçi yaklaşımları temsil eder. Her iki program da dahil etme ve katılım ilkelerine dayanmaktadır. Herkese eğitim sağlamayı amaçlayan ulusal stratejinin bir parçası olarak özel gereksinimli bireylerin eşit erişimini teşvik etmenin kanıtlanmış ve etkili bir yolunu sunmaktadır. Ulusal düzeyde eylem için oluşturulan kılavuzda, okulların ihtiyaçları doğrultusunda gerekli kaynakların sağlanması, eğitim politikalarının oluşturulması, eğitim personelinin işe alınması ve eğitimi, tüm öğrenciler için gerekli harici desteklerin sağlanması, öncelikli alanların oluşturulması (örn: kız çocuklarının eğitimi) ve tüm organizasyonların iş birliği içerisinde çalışarak toplum düzeyinde bakış açısı değiştirmeye yönelik ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.

devamı s.7

III. Bölgesel ve uluslararası düzeyde eylem için kılavuzlar

Kamu ve sivil toplum kuruluşları ile yerel ve bölgesel gruplar arasındaki uluslararası işbirliği, kapsayıcı okullara geçişin desteklenmesinde önemli bir rol oynayabilir. Özel eğitimde benzer yaklaşımlara sahip ülkeler arasındaki işbirlikçi kuruluşlar, bölgesel işbirliği mekanizmaları ya da diğer mekanizmaların öncülüğünde ortak etkinlikler planlanabilir. Bu tür etkinlikler katılımcı ülkelerin deneyimlerini artıracak ve güçlü ulusal ve uluslararası kalkınmayı teşvik edecek şekilde tasarlanmalıdır.

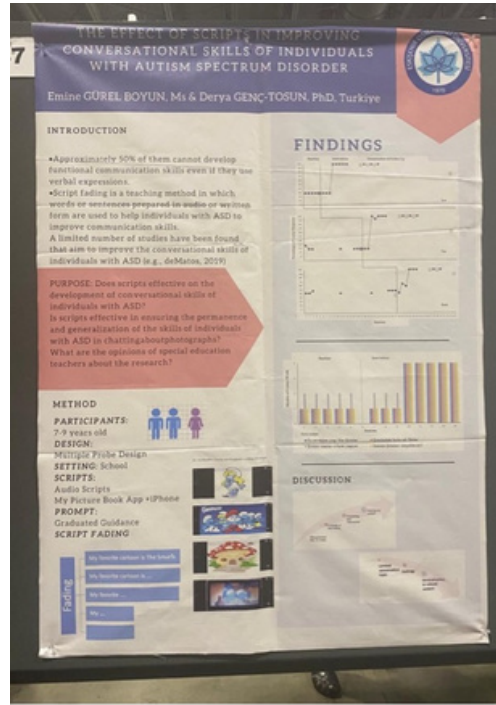
Birçok ülke bu eylem planları ve kılavuzlar çerçevesinde kapsayıcı eğitimi teşvik etmek için yasalar ve politikalar yürürlüğe koydu ve eğitimde kapsayıcılığa yönelik tutumlarda bir değişim yaşandı. Eğitimciler, politika yapımcılar, ebeveynler ve topluluklar, çeşitliliği, eşitliği ve sosyal uyumu teşvik eden eğitimin değerini kabul ediyor. Ülkelerin yaklaşık %60'ı kapsayıcılık konusunda öğretmenlere eğitim sağlıyor ve bu da kapsayıcı sınıf ortamları oluşturmalarını ve özel eğitim profesyonelleri ve destek personeliyle iş birliği yapmalarını sağlıyor.

Son 30 yıl içerisinde önemli ilerlemeler kaydedilmiş olsa da, dünya çapında birçok öğrencinin eğitimi konusundaki engeller ve bu engellerden doğan sorunlar halen devam etmektedir. Şu an dünyanın birçok yerinde düzenlenen yıldönümü etkinliklerinin ülkelerin eğitim politikalarında kapsayıcılığı nasıl sağladıkları konusunda tartışmayı teşvik ederek hem ilerlemeyi hem de süregelen engelleri bir kez daha düşünme konusunda iyi bir fırsat olacağı düşünülmektedir.

Yararlanılan ve Önerilen Bazı Kaynaklar

- Ainscow, M., Slee, R., & Best, M. (2019). The Salamanca statement: 25 years on. *International Journal of inclusive education*, 23(7-8), 671-676.
- Dede, Ş. (1996). Özel eğitim hakkında salamanca bildirisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(02).
- Education, O. S. N. (2004). The Salamanca statement and framework for action on special needs education. *Special Educational Needs and Inclusive Education: Systems and contexts*, 1, 382.
- European Agency. (2024, Feb 29). Celebrating inclusion in education- the 30th anniversary of the Salamanca statement. <https://www.european-agency.org/news/salamanca-statement-30-event>
- UNESCO. (2024, March 14). 30th Anniversary of the Salamanca statement on inclusive education. <https://www.unesco.org/sdg4education2030/en/articles/30th-anniversary-salamanca-statement-inclusive-education-3-questions-justine-sass>
- Williams, T. I., & Vidmar, G. (2021). The Salamanca Declaration in Practice: Inclusion in Europe 2008-2012.

Uzm. İsmail OKATAN
Strathclyde University
Glasgow/Birleşik Krallık

Bölümümüz öğretim üyelerinden Doç. Dr. Derya GENÇ TOSUN, bu yıl ellincisi Philadelphia’da düzenlenen Uluslararası Uygulamalı Davranış Analizi Konferansı’na (50th ABAI Convention) katılarak, bölümümüz yüksek lisans programı mezunlarından Emine GÜREL BOYUN ile birlikte hazırladıkları “The Effects of Scripts in Improving Conversational Skills of Individuals with Autism Spectrum Disorders” başlıklı bildirimlerini sundu.

Haberler

Bölümümüz öğretim elemanlarından Arş. Gör. Nefize ARACI, Prof. Dr. Macid Ayhan MELEKOĞLU danışmanlığında yürüttüğü “Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilere Yönelik Geliştirilen ÖDSGM Temelli Öğretim Paketinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerilerine Etkisi” tezini başarı ile tamamlayarak Doktor unvanı almaya hak kazandı. Hocamızı tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyoruz.

Bölümümüz öğretim elemanlarından Arş. Gör. Erman KAYIŞDAĞ, Prof. Dr. Macid Ayhan MELEKOĞLU danışmanlığında yürüttüğü “Maker Süreç Farklılaştırma Yaklaşımına Dayalı Fen Bilimleri Etkinliklerinin Özel Yetenekli Öğrencilerin Yaratıcılıklarına Etkisi” başlıklı tezini tamamlayarak Doktor unvanı almaya hak kazandı. Hocamızı tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyoruz.

-

Erasmus+

Bölümümüz öğretim üyeleri Erasmus + Personel Hareketliliği etkinlikleri kapsamında ders vermek üzere ziyaretler gerçekleştirdiler.

Doç. Dr. Derya GENÇ TOSUN, Romanya'da Universitatea Din Oradea'yı ziyaret ederek etkileşimlerde bulundu.

Doç. Dr. Gözde TOMRİS 27-31 Mayıs 2024 tarihleri arasında Romanya'nın Yaş şehrinde Alexandru Ioan Cuza University of Iași Eğitim Fakültesi'nde gerçekleştirdiği ziyaret kapsamında Türkiye'de özel eğitim hizmetleri, kapsayıcı eğitim uygulamaları, nitelikli yetişkin-çocuk etkileşimi konularında bilgiler aktarmıştır.

Haberler

Bölümümüz yüksek lisans programında öğrenimlerini sürdüren öğrencilerimiz çalışmalarını başarı ile tamamlayarak Özel Eğitim alanında Bilim Uzmanı olmaya hak kazandılar. Mezunlarımızı ve danışmanlarını yürekten tebrik ediyoruz.

Betül BEKTAŞ, Dr. Öğr. Üy.
Meral MELEKOĞLU
danışmanlığında hazırladığı
“Özel Öğrenme Güçlüğü Olan
Öğrencilerin Öz Düzenleme
Becerileri ile İlgili Görüşleri”
isimli tezini Haziran ayında
tamamladı.

Ayşe KİLLİ, Prof. Dr. Şerife YÜCESOY
ÖZKAN danışmanlığında yürüttüğü “Görme
Yetersizliği Olan Çocuklara Serbest
Zamanlarını Bağımsız Şekilde
Yapılandırmanın Öğretiminde Etkinlik
Çizelgelerinin Etkileri” isimli tezini Mayıs
ayında savundu.

Haberler

Hacer AKDENİZ Doç. Dr. Derya GENÇ TOSUN danışmanlığında hazırladığı “Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Fen Öğretiminde Teknoloji Destekli Öğretim ve Uygulamaların Etkililiği: Scratch Örneği” Başlıklı tezini Temmuz ayında savundu.

Selin ÖZER Doç. Dr. Derya GENÇ TOSUN danışmanlığında hazırladığı “Artırılmış Gerçeklik Teknolojisinin Kullanıldığı Sistemik Öğretimin Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Ortak Dikkat Becerilerini Geliştirmede Etkisi” isimli tezini Temmuz ayında tamamladı.

Haberler

Alper Tunga KARAMIKLI, Doç. Dr. Derya GENÇ TOSUN danışmanlığında yürüttüğü tezini “Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Gençlere Çok Basamaklı Talep Etme Becerisinin Öğretiminde Konuşma Üreten Cihaz ve Sistemik Öğretimin Etkisi” isimli tezini Temmuz ayında tamamladı.

Seda Nur AKIN KAYA, danışmanlığı Dr. Öğr. Üy. Esra ORUM ÇATTIK tarafından yürütülen “Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Mesleki Becerilerin Öğretiminde Kendini Yönetme Stratejilerinin Etkililiği” isimli tezini Temmuz ayında tamamladı.

ÖZEL EĞİTİMDE BÜTÜNLEŞTİRME

ERİYETİN
10.
KİTAP

ÖZEL *egitimde* BÜTÜNLEŞTİRME

EDİTÖRLER
PROF. DR. EMİNE AHMETOĞLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYNUR GICI VATANSEVER

nobel

kitapyurdu.com

ÖZEL EĞİTİMDE BÜTÜNLEŞTİRME

Özel eğitimde bütünleştirme kitabı toplam 10 bölümden oluşmaktadır. Kitapta yer alan bölümler; Özel eğitim ve bütünleştirme, Türkiye’de bütünleştirme süreci ve yasal dayanaklar, Bütünleştirmede eğitsel değerlendirme süreci ve BEP, Bütünleştirmede destekleyici özel eğitim hizmetleri, Bütünleştirmede eğitim öğretim süreci, Bütünleştirmede sınıf yönetimi, Bütünleştirmede işbirliği ve ekip çalışması, Bütünleştirmede geçiş süreci, Bütünleştirme uygulamalarında aile eğitimi, Bütünleştirme uygulamaları ile ilgili araştırmalar dan oluşmaktadır.

Editörlerin bakış açısıyla; özel eğitim, akranlarının doğal olarak kazandığı becerilerin özel gereksinimli bireylere daha yoğun ve sistematik bir şekilde öğretilmesini içeren bir süreçtir. Bu süreci genel eğitimden ayıran faktörler, kapsadığı bireyler, öğretim içeriği, öğretim yöntemi ve uygulama alanıdır. Özel eğitim için en uygun ortam, bireylerin akranlarıyla birlikte eğitim hizmetlerinden faydalanabildiği en az kısıtlayıcı ortam olan bütünleştirme ortamıdır. Bütünleştirme, okul düzeninin farklı tür ve seviyelerdeki özel gereksinimli bireylere uyarlanmasıdır. Ülkemizde, özel gereksinimli çocuklar için en uygun eğitim ortamı olarak kabul edilen bütünleştirme, devlet politikası olarak benimsenmiş ve yasalarla güvence altına alınmıştır. "Özel Eğitimde Bütünleştirme" kitabı, YÖK Özel Eğitim Öğretmenliği Programları'nda zorunlu ders olarak yer alan Özel Eğitimde Bütünleştirme dersi içeriğine uygun olarak öğretmen adaylarına, öğretmenlere, ailelere ve uzmanlara kaynak oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır.

Editörlerinde bahsettiği gibi kitap özel eğitimde bütünleştirme dersi için temel bir kaynak teşkil edebilecek bir niteliğe sahiptir. Bununla birlikte alanda çalışan araştırmacılara, ailelere ve alana ilgi duyanlara hitap edebilecek bir kitaptır. Kitabı alan okuyucu bütünleştirmenin yasal dayanaklarından başarılı bir bütünleştirme uygulamalarının yürütülmesinde dikkat edilmesi gereken konulara kadar bütünleştirmeye ilgili kapsamlı bilgilere ulaşabilecektir.

Designing Effective Pre-service Teacher Training in Inclusive Education: a Narrative Review of the Effects of Duration and Content Delivery Mode on Teachers' Attitudes Toward Inclusive Education

Kamilla Khamzina^{1,2} · Arnaud Stanczak³ · C  l  nie Brasselet¹ ·
Caroline Desombre¹ · Camille Legrain¹ · Sandrine Rossi⁴ ·
Nicolas Guirimand⁵ · Federica Cilia⁶

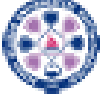
Accepted: 15 January 2024 / Published online: 26 January 2024

  The Author(s), under exclusive licence to Springer Science+Business Media, LLC, part of Springer Nature 2024

Abstract

Inclusive education refers to an educational approach in which all students can learn and participate in the mainstream school system. The successful implementation of inclusive practices is strongly determined by teachers' attitudes toward inclusive education and teacher training is one of several factors influencing these attitudes. Given the diversity of such programs, the present narrative review investigated the optimal design for pre-service inclusive teacher programs in terms of its duration and content delivery mode. For this, we considered and analyzed 31 studies, comprising 36 international interventions. Although most studies did not adequately report statistics to draw unequivocal conclusions, our results suggest an overall positive effect of training on pre-service teacher attitudes toward inclusive education. The effects of the duration and delivery mode of such programs are discussed from

Khamzina ve arkadaşları (2024) araştırmalarında, başarılı bir kapsayıcı eğitimin kilit unsurlarından birinin öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumları olduğu düşüncesiyle kapsayıcı eğitime ilişkin sunulan hizmet öncesi eğitim programlarını incelemişlerdir. Farklı ülkelerde gerçekleştirilen 31 araştırma dahilindeki 36 eğitim programının incelendiği çalışmada, eğitim programları süre, sunum şekli ve içerik kriterleri bağlamında ele alınmıştır. Bulgular eğitim programlarının çoğunluğunun sunum şekilleri, süreleri ve içerikleri kriterlerine göre öğretmenlerin kapsayıcı eğitim uygulamalarına yönelik tutumlarında olumlu etki yarattığını göstermektedir. Ele alınan eğitim programlarına ilişkin değişkenler ve bu değişkenlerin farklı şekillerde bir araya getirilmesinin eğitim programlarının başarısına etkisi gibi konular araştırma kapsamında tartışılmıştır. Araştırma, kapsayıcı eğitime yönelik hizmet öncesi eğitim programlarını derlemesi ve bu programlarının etkililikleri üzerine yürüttüğu tartışma nedeniyle kapsayıcı eğitim uygulamalarının başarısının artırılması için önemli bilgiler sunmaktadır.

Sınıf Öğretmenlerinin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Görüşleri

Classroom Teachers' Opinions of Inclusive Education

Halise ACARTÜRK OLÇAY

Sınıf Öğretmeni ♦ Milli Eğitim Bakanlığı ♦ haliseacartrk@hotmail.com ♦ ORCID:
0009-0007-2424-5538

Ceren ÇEVİK KANSU

Dr. Öğr. Üyesi ♦ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü ♦
ceren.ckansu@omu.edu.tr ♦ ORCID: 0000-0003-4444-7165

Özet

Bu araştırmanın amacı, sınıfında dezavantajlı grupta öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik algılarının ve görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırma, Van ili içerisinde bulunan dört devlet okulunda çalışan sınıfında dezavantajlı öğrencisi bulunan toplamda 45 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin seçiminde seçkisiz olmayan örnekleme türlerinden amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile araştırmacı gözlem notlarından elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde nitel araştırmalarda kullanılan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada analizler sonucu 'kapsayıcı eğitim kavramına ilişkin bakış açısı', 'kapsayıcı eğitimde uygulamaya yönelik görüş ve deneyimler' ile 'kapsayıcı eğitimde yeterlik algısı' temaları ve bunlara ilişkin sekiz alt tema ve her alt temaya ilişkin kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda, görüşme yapılan öğretmenlerin kapsayıcı eğitimle ilgili yeterli düzeyde tanım yapabildikleri görülmüş; öğretmenler genel olarak yöntem ve teknik uyarılama konusunda zorlandıklarını, yeterli kaynak, zaman, program sıkıntısı çektiklerini dile getirmişlerdir. Ölçme değerlendirme açısından ise daha çok gözleme dayalı değerlendirmeye yer verdikleri, proje ve performans görevleri verdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca kapsayıcı eğitimde ekran desteği, demokratik sınıf ortamı, olumlu yönde iletişim, sosyalleşme gibi olumlu durumlar kadar eğitim öğretimin uzun zaman alması, planlamada zorluk, motivasyon eksikliği, davranış bozukluğu, okula devam sorunu gibi olumsuz durumların da yaşandığı ifade edilmiştir. Kapsayıcı eğitimde öğretmenlerin ise aldıkları eğitimden dolayı yeterli olduğunu düşünen kadar yetersiz olduğunu düşünüp daha çok hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirten öğretmen görüşleri de yer almaktadır. Araştırma sonuçlarından hareketle, kapsayıcı eğitimle ilgili teorik ve uygulamaya dönük hizmet içi eğitimler geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı eğitim, Dezavantajlı grup, Sınıf öğretmeni görüşleri

Acartürk Olçay ve Çevik Kansu (2024) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, kapsayıcı eğitim uygulamalarının başarıya ulaşmasında önemli rolleri olan sınıf öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri, uygulama deneyimleri, süreçte yaşadıkları olumlu ve olumsuz durumlar ve öğretmenlerin kapsayıcı eğitime ilişkin yeterliliklerine yönelik görüşleri incelenmiştir. Nitel olarak tasarlanan ve 45 sınıf öğretmenin katılımı olarak yer aldığı araştırmada katılımcılar, kapsayıcı eğitime ilişkin tüm öğrencileri içine alan bir sistem tanımını yaparken; kapsayıcı eğitimin öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmeleri, sosyal eşitliğin sağlanması, bireysel farklılıklara saygının verilmesi ve sosyal kabul bağlamında gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma bulguları bu olumlu bakış açısının desteklenmesi ve uygulamanın başarıya ulaşmasında yaşanan bazı sorunların ise; öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerinde uyarılama yapma ve yeterli kaynak sağlayamama gibi konularda sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Araştırmada, katılımcıların kapsayıcı eğitime ilişkin yeterliliklerini arttırmak için kapsayıcı eğitim uygulamalarına ilişkin eğitimler düzenlenmesi önerilmektedir.

INCLUSIVE EDUCATION IN EARLY CHILDHOOD: TEACHER PERCEPTIONS, PRACTICES, CHALLENGES AND NEEDS

ERKEN ÇOCUKLUKTA KAPSAYICI EĞİTİM: ÖĞRETMEN ALGILARI, UYGULAMALARI, ZORLUKLARI VE İHTİYAÇLARI

 Fatma BALIK¹

 Özkan ÖZGÜN²

¹ Dok. Öğr., Diyarbakır Bağlar Abdulkadir İmral Kızılay Anaokulu, fatmabalik1992@gmail.com

² Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, oozgun@cu.edu.tr

Geliş Tarihi / Date Applied
06.05.2024

Kabul Tarihi / Date Accepted
26.06.2024

ABSTRACT

This phenomenological study examines the perceptions, classroom practices, and educational needs of preschool teachers regarding inclusive education. We collected data through face-to-face interviews using a semi-structured interview form. The participants were 15 preschool teachers selected by criterion sampling, working in public preschools in the city center of Diyarbakır. We analyzed the data through content analysis. Our findings reveal that while preschool teachers have a general understanding of inclusive education, they lack specific knowledge in more detailed areas. They believe that the implementation of inclusive education requires consideration of children's individual differences, developmental characteristics, and cultural diversity. The teachers identified several challenges, including a lack of materials, large class sizes, limited understanding and support from parents, and their own professional insufficiency and experience. Additionally, they noted deficiencies in general educational policies on inclusive education. Teachers often seek support from the children's families or school counseling services to address the challenges they face. They also highlighted the need for practical training on developing and implementing inclusive activities, adapting activities to various characteristics of the children, and actively engaging children with special needs in learning. Based on these findings, we have put forward several recommendations for practice and further research.

Keywords: Inclusive education, Preschool teachers, Knowledge related to inclusive education, Inclusive education practices, Teachers' professional needs.

ÖZET

Bu fenomenolojik çalışma okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin algılarını, sınıf uygulamalarını ve eğitim ihtiyaçlarını incelemektedir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır. Katılımcılar, ölçüt örnekleme yoluyla seçilmiş ve Diyarbakır'daki resmi anaokullarında görev yapan 15 öğretmenden oluşmuş ve toplanan veriler içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitim konusunda genel bir algıya sahip olduklarını ancak içerik alanlarında derin bilgiden yoksun olduklarını göstermiştir. Öğretmenler, kapsayıcı eğitimin öncelikli olarak çocukların bireysel farklılıklarına, gelişimsel özelliklerine ve kültürel çeşitliliğe odaklanması gerektiğine inanmaktadırlar. Kapsayıcı eğitim uygulamalarında, materyal eksikliği, sınıfların kalabalık olması, ailelerin engelleyici bakaş açısı ve yetersiz destek ile kendi mesleki yetersizlikleriyle sınırlı deneyimleri dahil olmak üzere birçok zorluk ortaya çıkmıştır. Kapsayıcı eğitime ilişkin genel eğitim politikalarındaki eksiklikler de vurgulanmıştır. Öğretmenler karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmek için sıklıkla çocukların ailelerinden veya okul rehberlik servislerinden destek almayı önermektedirler. Ayrıca katılımcılar, kapsayıcı eğitim etkinliklerinin geliştirilmesi ve uygulanması, etkinliklerin çocukların çeşitli özelliklerine göre uyarlanması ve özel gereksinimi olan çocukların öğrenmeye aktif olarak katılması konusunda uygulamaya dönük somut eğitim ihtiyacının altını çizmişlerdir. Bu bulgulara dayanarak, uygulamaya ve sonraki araştırmalara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı eğitim, Okul öncesi öğretmenleri, Kapsayıcı eğitime ilişkin bilgiler, Kapsayıcı eğitim uygulamaları, Öğretmenlerin mesleki ihtiyaçları.

Balık ve Özgün (2024) araştırmalarında, okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime ilişkin algıları, eğitim uygulamalarına ilişkin deneyimlerini ve eğitimsel ihtiyaçlarını incelemeyi amaçlamışlardır. 15 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilen araştırmada, katılımcıların kapsayıcı eğitime ilişkin genel bir algılarının olduğu ve kapsayıcı eğitimin öncelikli olarak öğrencilerin bireysel farklılıklarına, gelişimsel özelliklerine ve kültürel farklılıklarına odaklanması gerektiğine inanıldığı elde edilen bulgular arasındadır. Kapsayıcı eğitim uygulamalarının yürütülmesi sürecinde yaşanan sorunlardan bazılarının ise materyal eksikliği, sınıfların kalabalıklığı, ailelerin kapsayıcı eğitime ilişkin olumsuz bakış açısı ve öğretmenlerin yeterlilikleri konularında olduğu belirtilmektedir. Araştırmada, katılımcıların kapsayıcı eğitim uygulamalarında yaşadıkları sorunların çözümünde kullandıkları yöntemlere ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanması gibi konulardaki önerilerine de yer verilmiştir.

Opinions of Teachers on Virtual Education Process of Primary School Students with Disabilities Continuing Inclusive Education

Meral Melekoğlu^a, Ömer Faruk Ar^b, Müge Şen^c, Havva Pamuk^d, Zekiye Tunç^e

^a(ORCID ID: 0000-0003-4349-9939), Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Education, Turkey, meralmeko@cu.edu.tr

^b(ORCID ID: 0000-0002-4211-2962), Necattin Erbakan University, Institute of Educational Sciences, Turkey, omerfaruk.ar@cu.edu.tr

^c(ORCID ID: 0000-0002-5075-8691), Eskişehir Osmangazi University, Institute of Educational Sciences, Turkey, muge@cu.edu.tr

^d(ORCID ID: 0000-0001-7655-7582), Eskişehir Osmangazi University, Institute of Educational Sciences, Turkey, havva.pamuk1631@gmail.com

^e(ORCID ID: 0000-0002-8966-2922), Eskişehir Osmangazi University, Institute of Educational Sciences, Turkey, zekiyetunc@cu.edu.tr

*Corresponding author

ARTICLE INFO

Received: 16 July 2023

Revised: 23 September 2023

Accepted: 24 September 2023

Keywords:

Virtual education

Inclusion

Disabilities

COVID-19

Pandemic

doi: 10.53850/joltida.1328283

ABSTRACT

With the occurrence of the COVID-19 pandemic in the world in 2019, human life has moved to a different dimension. Accordingly, the education process was carried out remotely in Turkey as well as in the rest of the world. Virtual education was not a new concept for societies, but conducting the entire education process remotely was a very different practice and this practice brought many problems with it. In this context, this study aims to determine the opinions of teachers after the pandemic regarding the virtual education process of primary school students with disabilities who continue inclusive education settings. For this purpose, qualitative research was conducted and data were collected by conducting semi-structured individual interviews with 10 primary school teachers who have students with disabilities in their class. The data were analyzed by content analysis. Research results revealed that teachers did not have any problems in involving students with disabilities who were supported by their parents and who did not have any infrastructure problems in terms of technical equipment, but they have problems in including some children in virtual education. Teachers had difficulty in following the education of students with disabilities during the virtual education process implemented during the COVID-19 pandemic. As a result, it is a very important issue that our national action plans are ready for the education process of students with disabilities, especially for situations such as pandemics and natural disasters that have recently occurred in our country.

“Melekoğlu ve diğerleri (2024) tarafından yapılan araştırma, bölümümüzde yürütülmekte olan Nitel Araştırma Yöntemleri dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir.” Araştırma 2020 yılında yüz yüze eğitime geçiş döneminde yapılmıştır. Araştırmanın en önemli noktası, Nitel Araştırma Yöntemleri dersini alan öğrencilerin derste öğrendiklerini ve ödev çalışmalarını bilimsel bir makaleye dönüştürmeleri ve bilimsel yayın sürecini deneyim edinmeleridir. Araştırmanın yapılması ve yayına hazırlanması yaklaşık 1,5 yıl sürmüştür. Ders döneminde araştırmanın hazırlıkları yapılmış daha sonra araştırma verileri toplanıp, yayına hazırlanmıştır.

Bölümden

Yayınlarımız

Araştırmanın amacı, COVID-19 döneminde kaynaştırma ortamlarında eğitim almakta olan özel gereksinimli ilkökul öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin öğretmen görüş ve deneyimlerinin belirlenmesidir. Bu amaç bağlamında İstanbul ve Kocaeli illerinde kaynaştırma ortamlarında görev yapmakta olan 10 ilkökul öğretmeninden veri toplanmıştır. Veriler öğretmenler ile bireysel yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler şeklinde toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmaya konu olan özel gereksinimli öğrencilerin tanıları incelendiğinde, fiziksel yetersizlik (1), dil ve konuşma bozukluğu (3), zihin yetersizliği (4), özel öğrenme güçlüğü (1) ve otizm spektrum bozukluğu (1) şeklindedir.

Araştırma Bulguları

Katılımcılar, COVID-19'un çıkmasıyla birlikte öğrencilerle ilk uzaktan öğretim çalışmalarını WhatsApp ve Zoom gibi çeşitli uygulamalar aracılığıyla kendilerinin yaptığını belirtmişlerdir. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığının çalışmalarını ve uygulamalarını takip etmişlerdir. Öğrencilerin evinde teknolojik araç-gereç ve alt yapı imkanı ve aile farkındalığı olan çocukların uzaktan eğitim sürecini kesintisiz takip ettiği ancak bu imkanları olmayan çocukların uzaktan eğitimi takip etmedikleri ya da bazılarının düzensiz bir şekilde takip ettiği belirlenmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde özel gereksinimi olan öğrencilerinin eğitim süreci konusunda yoğun problem yaşayan öğretmenlere karşın problem yaşamayan öğretmenler de bulunmaktadır. Öğretmenlerin yaşamış oldukları problemlerin nedenleri incelendiğinde, sınıfların kalabalık olması, öğretmen-veli işbirliğinin sağlanamamış olması, ebeveynlerin teknoloji imkanları ve farkındalık düzeyleri, ailedeki çocuk sayısı ve ailenin imkanları gibi durumlar olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadıkları problemleri çözebilmek adına öğrencileri okula çağırıp bire bir ders verme, ödevlendirme, daha kısa süreli eğitime dahil etme, aile ile işbirliği sağlama gibi çeşitli yöntemlere başvurmuşlardır. Bazı çocuklar da çeşitli sebeplerle uzaktan eğitim sürecine katılmamıştır.

Sonuç olarak, ülkemizde ve diğer ülkelerde zaman zaman COVID-19 gibi afetler yaşanmaktadır. Nitekim ülkemizde 2023 yılı 6 Şubat tarihinde yaşanan deprem de eğitim-öğretimi sekteye uğramıştır. Bu araştırma ve alanyazında yer alan diğer ilgili araştırmalar göstermektedir ki, ülkede ya da ailede herhangi bir olağanüstü durum yaşandığında gözden çıkarılan ya da ikinci sıra problem durum olarak ele alınan grup genelde dezavantajlı gruplar olmaktadır. Bu araştırmalardan yola çıkarak; ülke, okul ve aile genelinde acil durumlarda eğitim sürecinin eğitimde eşitlik ilkesi bağlamında acil eylem planlarının detaylı bir şekilde hazırlanması oldukça önemlidir.

Dr. Öğr. Üyesi Meral MELEKOĞLU

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Özel Eğitim Bölümü

“A chain of interlocking rings”: Preschool teachers’ experiences regarding home-school collaboration with a focus on children with special needs and their parents in inclusive education

S. Çelik^{a,*}, G. Tomris^b

^a Anadolu University, Faculty of Education, Department of Special Education, Eskişehir, Turkey

^b Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Education, Department of Special Education, Eskişehir, Turkey

ARTICLE INFO

Keywords:

Home-school collaboration
Inclusive
Inclusion
Mainstreaming
Preschool teachers

ABSTRACT

The aim of the current study was to explore and describe preschool teachers’ experiences regarding home-school collaboration with a focus on children with special needs and their parents in inclusive education. We depended on descriptive phenomenological qualitative research and conducted focus group discussions with 24 preschool teachers. Theoretical thematic analyses have yielded five themes: (1) the components of home-school collaboration, (2) the vital role of parent and teacher involvement, (3) the contributions of collaboration, (4) the challenges from microsystem to macrosystem, and (5) suggestions and solutions. An effective home-school collaboration contributes significantly to the development and learning of children with special needs. However, many challenges still await solutions for a quality collaboration which has complex nature. The bioecological systems theory is a well-known theory that can guide the collaborative practice of many professionals and policy makers.

Çelik ve Tomris; Children and Youth Services Review dergisinde yayınlanan makalelerinde Türkiye’de kapsayıcı erken çocukluk eğitiminde okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları deneyimleri okul-aile iş birliği perspektifinden ele almış, öğretmenlerin özel gereksinimli olan çocuk ve ailesi odağında yaşadıkları deneyimlere yer vermişlerdir. Araştırmada kapsayıcı eğitim ortamlarındaki özel gereksinimleri olan çocuk ve ailelerine odaklanarak okul öncesi öğretmenlerinin okul-aile iş birliğine ilişkin deneyimlerini keşfetmek ve tanımlamak amaçlanmıştır. Buna göre, şu sorulara yanıt yaranmıştır:

- Okul öncesi öğretmenleri okul-aile iş birliğini nasıl tanımlıyor? Bu iş birliğinin onlar için anlamı nedir?
- Okul öncesi öğretmenleri okul-aile iş birliğine ilişkin deneyimlerini nasıl anlamlandırıyor?

Bölümden

Yayınlarımız

Betimsel fenomenolojik nitel bir araştırma olarak gerçekleştirilen çalışmada 24 okul öncesi öğretmeni ile odak grup tartışmaları yürütülmüştür. Bu araştırmanın kuramsal temeli Bronfenbrenner'in biyoekolojik sistemler kuramına dayandırılmıştır. Yapılan kuramsal tematik analiz sonucunda elde edilen bulgular biyoekolojik sistemler kuramı çerçevesinde tartışılmış ve yorumlanmıştır. Bu kapsamda, araştırmanın bulguları beş tema çerçevesinde ele alınmıştır. Bunlar:

- 1.Okul-aile iş birliğinin bileşenleri
- 2.Aile ve öğretmen katılımının hayati rolü
- 3.İşbirliğinin katkıları
- 4.Mikrosistemden makrosisteme zorluklar
- 5.Öneriler ve çözümler şeklindedir.

Araştırma kapsamında öğretmenlerin deneyimleri elde edilen temalar doğrultusunda şu şekilde özetlenebilir:

Okul-aile iş birliğinin bileşenleri

İletişim, öğretmenlerin çoğunluğu tarafından okul-aile iş birliği için ilk vurgulanan ve en temel bileşen olarak dile getirilmiştir. Öğretmenler iş birliğinin kurulabilmesi ve sürdürülebilir olması için iletişimin ellerindeki en önemli araç olduğu konusunda hemfikir olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler için başarılı bir iş birliğinin kurulabilmesi ve iş birliğinin sürdürülebilir olması etkili iletişim ilkelerine dayalıydı. Öğretmenlerin ortak görüşlerine göre iş birliğini destekleyen pek çok bileşenin davranışlara ya da eylemlere yansması kolay değildi. İşbirliğinin zihnin düşünme şeklinde başlayan ve sonrasında eylemlere yansıyan bir dönüşüm gerektirdiği görüşü, çalışmanın en çarpıcı bulgularındandı. Bir öğretmen bunu şöyle aktardı:

“Öğretmenin özel gereksinimli çocuğu nasıl gördüğü, kabul ettiği, bu konudaki bakış açısı, farkındalığı çok önemli... İş birliği kurmanın önemini benimsemişse bu doğrudan eyleme yansır zaten...”

Aile ve öğretmen katılımının hayati önemi

Çalışmanın önemli bulgularından biri, iş birliğinin ekip olabilmeyi ve ortak sorumluluk paylaşımını gerektirmesidir. Öğretmenler çocuğun gelişimi ve öğrenmesinde ilk olarak öğretmenin ve aile katılımının büyük rolü olduğunu birden fazla kez vurgulamışlardır. Böylece öğretmenler kendilerini, özel gereksinimli çocuğu ve ailesini iş birliği sürecinin merkezine yerleştirmiştir. Bir öğretmen *“önce biz inanmalı, ilk adımı atmalı, çocuğu ve aileyi kabullenici olmalı, olumsuzluklardan çok olumlu yönleri görebilmeliyiz.”* sözleriyle öğretmenin rolüne dikkat çekerken, başka bir öğretmen *“siz çocuğun yaşamını ve gelişimini desteklerseniz de ailenin yapabildiği kadarsınız.”* görüşüyle aile katılımının önemini vurgulamıştır.

İşbirliğinin katkıları

Öğretmenler, okul-aile iş birliğinin katkılarından bahsederken birbirine kenetlenmiş halkalardan oluşan “zincir” metaforunu kullanmıştır. Her bir halka iş birliğinin sunduğu katkı olarak değerlendirilmiştir. Örneğin, başarılı bir iş birliği merkezde yer alan özel gereksinimli çocuğun doğrudan gelişimine ve öğrenmesine katkı sunmaktadır. Öğretmenlerin deneyimleri hem evde hem de okulda desteklenen özel gereksinimli çocuğun gelişiminin daha hızlı ilerlediğini göstermektedir. İş birliği, aileye özel gereksinimli çocuğunun gelişimini ve öğrenmesini nasıl destekleyebileceği konusunda katkı sunmaktadır. Çocuğunun gelişimine ve öğrenmesinde etkili olan aile bireylerinin kendine olan güveni artmaktadır. Bu durum çocuğun yaşamında yer alan her bir aile üyesinin iyi olma hallerine yansımaktadır. Ortak görüşlere göre, öğretmenin okulda yaptıklarının evde pekiştirilmesi konusunda aileden aldığı destek ise mesleki motivasyonunu arttırmaktadır. Öğretmenin, aile ile kurduğu başarılı ve sağlıklı bir iş birliği kişisel gelişimine de katkı sunmaktadır.

Mikrosistemden makrosisteme zorluklar

Görüşmelerde tüm öğretmenler okul-aile iş birliği sürecinde çok çeşitli zorluklarla mücadele ettiklerinin altını çizmiştir. Mikrosistemden makrosisteme kadar uzanan bu zorluklar okul-aile iş birliğinin kalitesini ve sürdürülebilirliğini yakından etkiliyordu. Görüşlerde disiplinler arası ya da ötesi iş birliği çalışmalarının ülkemizde nitelikli işlemediğinin altı çizilmiştir. Temel sistemsel problemler fazla sınıf mevcudu, destek hizmetlerin yetersizliği ve okul idarecilerinin destek olmaması olarak sıralanmıştır. Ortak görüşlere göre, öğretmenler bunca sistemsel zorlukla çoğu zaman bireysel çabalarla, yani tek başına mücadele ediyorlardı. Pek çok zorlukla mücadele ederken okul-aile iş birliğine zaman ayırmak ve başarı elde etmek öğretmenler tarafından oldukça ütöpik ve güç olarak dile getirilmiştir.

Öneriler ve çözümler

Öğretmenler okul-aile iş birliğindeki zorluklara birtakım çözüm önerileri getirmiştir. Makalede bu öneriler makrosistemden mikrosisteme doğru uzanan geniş bir yelpazede sunulmuştur. Öğretmenler, Türkiye’deki yasal düzenlemelerin okul-aile iş birliğini savunan ve bu yönde uygulamalar yapmayı gerekli kılan nitelikte olduğu konusunda hemfikirdi. Ancak yasalar ile uygulamalar arasında büyük bir boşluğun olduğuna dikkat çekilmiştir. Öğretmenlerin bu konuda öne sürdüğü en temel öneri yasaların denetlenmesi gerektiği yönünde olmuştur. Bir öğretmen şu görüşleri ile bunu dile getirmiştir:

“Bir sistem yok, herkes kendi çabası, imkanları ve vicdanı ile başbaşa... Bunu niye yaptın diyen de yok niye yapmadın diyen de yok... Oysa iş birliği sistematik ve profesyonelce yapılması gereken bir süreç. Bunun için iyi işleyen, kanıt temelli olan sistem modelleri geliştirilmelidir.”

Öğretmenler, kapsayıcı eğitim uygulamalarında okul-aile iş birliği sürecinin bir sistem modeliyle uygulanması gerektiği yönünde de görüş bildirmiştir. Bir öğretmen “iş birliğinin güçlenmesi için başka uzmanların desteğine ihtiyaç duyuyorsunuz”, bir başka öğretmen ise “bu süreçte sadece öğretmenin bilgisi sınırlı kalacaktır.” diyerek disiplinler arası yaklaşımın gerekliliğine vurgu yapmıştır. Ayrıca öğretmenler başarılı bir okul-aile iş birliği için hem kendilerinin hem de ailelerin motivasyonunu arttıran bir sistemin olmasının altını çizmişlerdir. Öğretmenlerin motivasyonunu artıracak uygulamalar arasında iyi uygulama örneklerinin ön plana çıkarılması, öğretmenlerin iş yükünün hafifletilmesi, personel desteğinin sunulması, sınıf mevcudunda düzenlemeler yapılması yer almıştır. Bir öğretmen tüm bu bileşenleri şöyle özetlemiştir:

“Tek başına, onca işimin arasında, ikisi özel gereksinimli çocuk olmak üzere 25 kişilik bir sınıfta tam iki yıldır sorunsuz bir şekilde aileler ile iş birliği kuruyorum, bunu ne gören var ne bilen ne de duyan. Şartlarım çok daha farklı olsa çok daha başarılı işler yapabilirim.”

Bölümden

Yayınlarımız

Araştırma sonucunda okul-aile işbirliğinin çaba, motivasyon ve zaman gerektiren, çok bileşenli, karmaşık ve dinamik bir süreç olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmanın bulguları, öğretmenlerin ailelerle olumlu yollar kurmak için ellerinden gelenin en iyisini yaptıklarını göstermiştir. Öğretmenleri ve aileleri desteklemek öncelikli hedeflerimiz arasında olmalıdır. Öte yandan, öğretmenler ve aileler okul-aile işbirliğinin sacayaklarından olsa da, tüm sorumluluğu bu temel paydaşların omuzlarına yüklemek gerçeklikten uzaktır. Mikrosistemden makrosisteme kadar pek çok zorluk yaşanırken, öğretmenlere çoğu zaman “süper kahraman” rolünün biçilmesi ütopyik bir düşünce olarak değerlendirilebilir. Yaşanan sistemsel ve kişisel zorluklar olumsuz işbirliği deneyimlerine ve motivasyon kaybına yol açmakta, olumsuz deneyimler olumsuz tutumlarla sonuçlanabilmektedir. Bu kısır döngü, bizi paydaşlar arası işbirliği ve dayanışmanın önemine götürmektedir. Okul idarecileri, yasa yapıcılar, diğer uzmanlar gibi pek çok paydaş da okul-aile işbirliği sürecinin parçasıdır. Gerçek, kaliteli ve sürdürülebilir okul-aile işbirliğinin hayata geçişi ise temelde kapsayıcı eğitimdeki sorunların çözümüyle yakından ilişkilidir. Öğretmenler, sistemin en dış halkasından başlayarak yapılacak iyileştirmelerin en iç halkaya yansıtacağı konusunda hemfikirdir. Bu çalışmadaki öğretmenler okul-aile işbirliğini artıracak birtakım öneriler de sunmuştur. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- İlk olarak, Türkiye’de kapsayıcı eğitim yaklaşımını bir model olarak benimseyecek zihinsel ve davranışsal dönüşümlere ihtiyaç vardır. Bu dönüşümlerin geliştirilecek mevzuatlara yansıtılması sağlanmalıdır.

- Kapsayıcı erken çocukluk eğitiminde disiplinler arası ya da ötesi işbirliğine dayalı sistem modeli geliştirilmelidir. Geliştirilecek modelin nasıl uygulanacağı Türkiye’deki yasal belgelerde netlik kazanmalıdır.

- Kapsayıcı erken çocukluk eğitiminin niteliği (yapısal kalite, süreç kalitesi, toplam kalite) değerlendirilmeli, izlenmeli, kaliteyi artıracak öncelikli ve gerçekleştirilebilir çözüm yolları saptanmalıdır. Kalite standartları oluşturulmalıdır.

- Okul-aile işbirliğinin öneminin, katkılarının, yaşanan deneyimlerin, zorluklara yönelik çözüm önerilerinin ve iyi uygulama örneklerinin paylaşıldığı farkındalık çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.

- İşbirliğini artıran bilgi, destek ve motivasyon ağları kurulmalıdır.

Doç. Dr. Gözde TOMRİS
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Özel Eğitim Bölümü

Hazırlayanlar

Özel Eğitim Hakkında Salamanca Bildirisi

Uzm. İsmail OKATAN Strathclyde University/Glasgow/Birleşik Krallık

Haberler

Dr. Öğr. Üyesi Mine SÖNMEZ KARTAL, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi

Kitap Önerisi

Dr. Öğr. Üyesi Turgut BAHÇALI, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi

Araştırma Önerisi

Dr. Öğr. Üyesi Tüncay TUTUK, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi

Bölümden Yayınlarımız

Doç Dr. Gözde TOMRİS, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Meral MELEKOĞLU, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi

Sayı Editörü

Prof. Dr. Nevin GÜNER, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi

Tasarım ve Dizgi

Araş. Gör. Osman Yaşar, ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Araştırma Görevlisi

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü
Meşelik Kampüsü
Büyükdere Mah. 26040
Odunpazarı-Eskişehir/TÜRKİYE

Telefon: +90 222 239 37 50
Bölüm Başkanlığı: 6820
Bölüm Sekreterliği: 6821
E-mail : ozelegitim@ogu.edu.tr